

A kísérlet eszközigénye: két Pentium számítógép, egy szkennel, egy lézernyomtató, speciális szkennelési, tömörítő, szállítási és optikai szövegfelismerő programok.

E tekintetben a lehetőségek könyvtárügyi méretű kiteljesítése részint a műszaki fejlesztést állítja nagy feladatok megoldása elé, részint pedig

ugyanazokat a katalógusszervezési és fejlesztési feladatok elvégzését követeli meg, amelyekről a könyvtárközi kölcsönzés modernizálásával kapcsolatban már szó esett.

/KRASIL'NIKOVA, I.: Elektronnye sredstva dostavki. = Biblioteka, 9. sz. 2000. p. 41–43./

(Futala Tibor)

Papírfelhasználás az elektronikus kommunikáció korában

Mint ismeretes, a papír feltalálása Kínában, az arab országokban és a középkori Európában meggyorsította a társadalmi-gazdasági fejlődést. A papír sokkal hozzáférhetőbb hordozó volt, mint a papirusz, olcsóbb, mint a pergamen, és praktikusabb, mint az agyagtáblák. Kínában, Japánban és Közép-Amerikában mindenekelőtt növényi rostokból állították elő, Európában rongyokból. Ez ugyan környezetbarát eljárás volt, ám meglehetősen hosszadalmas, meg aztán a rongy is egyre kevesebb lett. A 18. század közepén fareszelék, a 19. század végétől pedig a vegyi úton kezelt fa lett az alapanyag.

A papírgyártás szennyezi a levegőt: az USA-ban az összes gázkibocsátásból 2,5% a papírgyártásban keletkezett kén-oxid és 1,5% a nitrogén. Aztán: a fakitermelésnek mintegy 17%-a használatos fel évente papírgyártásra. Nem utolsósorban emiatt zsugorodik az esőerdők területe.

Sokan azt hitték, az elektronikus kommunikáció fokozatosan csökkenti majd a fejlett társadalmak papírfelhasználását. Az ellenkezője történt. Az USA-ban 1990 és 1998 között 86,8 millió tonnáról 99 millió tonnára növekedett a papír előállítás. A prognózisok szerint 2010-re 1990-hez képest 70–80%-kal fog növekedni a papírfelhasználás. És mi volna, ha pl. a harmadik világ országaira jellemző papírfelhasználás elérné a 45 kg/fő 1990. évi átlagot?

A prognosztizált növekedés ellenére vannak a papírfelhasználásnak olyan területei is, ahol csökkenés várható. Így mindenekelőtt az internetnek köszönhetően máris csökken (az USA-ban 15, Japánban pedig 5%-kal) az újságpapír felhasználása.

A kéretlen reklámküldés, az ún. junk mail az USA-ban évente 4 millió tonna papírt (= 150 ezer fa feldolgozásával) használ fel. Feltehető, hogy előbb-utóbb ez az égbekiáltó pazarló szokás is „átszelídül” az internetre.

A Boston Consulting Group felmérése kilátásba helyezi, hogy a folyóirat- és könyvkiadásban ugyancsak csökkeni fog a papírfelhasználás (2003-ig 15,6 millió tonnáról 1 millió tonnával). Ez a tudományos és szakirodalom terén következik be, semmi esetre sem a szépirodalomén.

Az iménti felmérés a csökkenést kénytelen az iroda papírfelhasználás jelentős mértékű növelésével ellentételezni. E papírfelhasználás felhasználása 2003-ra 1996-hoz képest majdnem megkétszereződik. Akadnak azonban „fehér holló” példák is az irodai papírfelhasználás mérséklésére. A Bank Amerika 1993 és 1995 között 32%-kal csökkentette számítógépi papírigényét (ezzel kb. 1 millió USA-dollárt takarított meg). A csökkentés lehetősége tehát fennáll, csak környezetvédő szemlélet és motiváció kell hozzá.

Egészében véve 2003-ig az elektronikus kommunikáció évi 5,2 millió tonnányi papírfelhasználást takarít meg. Ebből 2,7 millió tonna esik az USA-ra, 1,6 millió pedig a fejlett európai országokra. Ennek ellenére – mint a korábbiakból nyilvánvalóvá vált – a papírfelhasználás növekedésének mennyisége meghaladja a megtakarítás mennyiségét.

/ČINČERA, Jan: Vliv elektronické komunikace na spotřebu papíru. = Narodní knihovna, 11. köt. 4. sz. 2000. p. 184–187./

(Futala Tibor)